Utbildningsutskottets betänkande

1981/82: 24

om vissa anslag till grundläggande högskoleutbildning, m. m. (prop. 1981/82: 100)

NIONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1981/82: 100 bilaga 12 (utbildningsdepartementet) under avsnittet E. Högskola och forskning rubriken Vissa gemensamma frågor och punkterna E 1–E 5, E 8–E 9, E 11 jämte motioner.

1. **Vissa gemensamma frågor**. Regeringen har under rubriken Vissa gemensamma frågor (s. 349–377) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i propositionen har förordats om högskoleenheter i Skövde och Halmstad,

2. bemyndiga regeringen att besluta om omföringar mellan anslag för högskolan m. m. i enlighet med vad som har förordats i propositionen,

3. godkänna vad som i propositionen har anförts beträffande omfördelning mellan vissa anslag beträffande universitetet i Göteborg.

Motionerna

1981/82: 775 av Per Stenmarck (m) vari yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen begära en utvärdering av högskolereformen i syfte att utröna vilka av de ''små'' högskolorna som bör läggas ner.

1981/82: 776 av Eva Winther m. fl. (fp) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

4. att riksdagen begär att regeringen undersöker möjligheterna av en systematisk genomgång av kurslitteraturen vid universitet och högskolor från jämställdhetssynpunkt.

1981/82: 1006 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ till en utvärdering av högskolereformerna enligt vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen uttalar att de målsättningar som anges i motionen skall utgöra grundvalen för den högre utbildningens fortsatta utformning, inriktning och reformering,

3. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag

a) varigenom de graderade betygen avskaffas som urvalsinstrument för tillträde till högskolestudier och ersätts av arbetslivserfarenhet och köprincipen,

b) om avskaffande av betygsskalan underkänd-godkänd-väl godkänd till förmån för endast underkänd-godkänd inom högskolan,

c) för att förbättra invandrarnas möjligheter till högskolestudier, bl. a. genom att införa kurser på de stora invandrarspråken,

d) innebärande att alla styrelser inom högskolan – under regionstyrelsenivå – skall utses av dem som är verksamma inom högskolan i en gemensam valkorporation enligt principen "en människa – en röst",

e) om upphävandet av lagen om elektorsförsamlingar och att dessa ersätts med allmänna, direkta val i en valkorporation till linjenämnder och högskolestyrelser,

f) om avskaffande av kårobligatoriet,

g) om åtgärder som syftar till att bredda möjligheterna att delta i särskilda kurser inom högskoleområdet,

4. att riksdagen uttalar sig för att det s. k. högskoleprovet avskaffas,

5. att riksdagen hos regeringen hemställer om att hela antagningssystemet till högskolan utreds.

1981/82: 1347 av Gunnar Biörck i Värmdö (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående ett återupplivande av fakulteterna vid universitet och högskolor.

1981/82: 1809 av Olof Palme m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om uppföljningen av användningen av resursförstärkningar inom forskningsområdet.

1981/82: 1811 av Göran Persson m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen beslutar begära att regeringen kartlägger vilka lokala linjer och större enstaka kurser på utbyggnadsorterna som tillgodoser ett stadigvarande utbildningsbehov av allmänt intresse på arbetsmarknaden och föreslår riksdagen vilka av dessa lokala linjer och enstaka kurser som lämpligen kan överföras till allmänna linjer och finansieras från sektorsanslagen.

1981/82: 1816 av Rune Rydén m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen avslår förslaget att inrätta högskolan i Skövde den 1 juli 1983 och högskolan i Halmstad den 1 juli 1984.

1981/82: 1823 av Lars Svensson m. fl. (s, m, c, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anges beträffande tidpunkten för inrättande av högskoleenheterna i Halmstad och Skövde.

1981/82: 2135 av Olof Palme m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till civilutskottet remitterade motionen 1981/82: 2133 – såvitt nu är i fråga yrkas

2. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om bevakning av kvalitet vid olika utbildningslinjer där antalet nybörjarplatser ökats för att möta de stora ungdomskullarna.

Utskottet

Högskolan ställs nu inför kravet att de stora ungdomskullar som passerar grundskolan och gymnasieskolan skall beredas möjlighet till fortsatt utbildning. För att tillgodose detta önskemål under en period av knappa ekonomiska resurser fordras enligt vad föredragande statsrådet anför i budgetpropositionen en mera genomtänkt och långsiktig planering än hittills.

Antalet ungdomar i 20-årsåldern kommer att öka markant under mitten av 1980-talet. Jämfört med ett oförändrat antal 20-åringar på 1980 års nivå kommer ytterligare ca 115000 ungdomar att fylla 20 år under 1980-talet. Omkring år 1990 är antalet 20-åringar tillbaka på den lägre nivån. Ökningen av antalet 20-åringar kulminerar omkring år 1984. Om ungdomsgruppen i stället betraktas som omfattande åldersintervallet 18–24 år, blir ökningen inte lika markerad utan fördelar sig jämnare över ett antal år. Utvecklingen illustreras av följande figur:

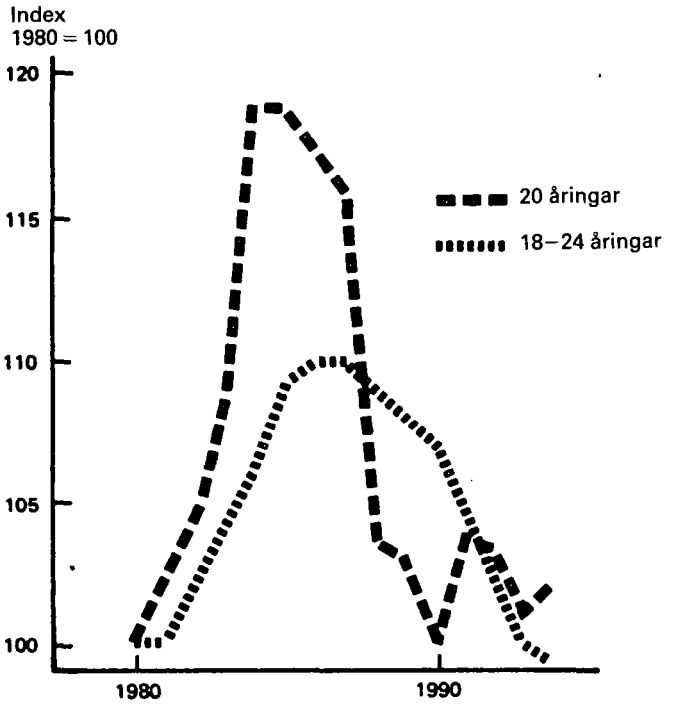

Antalet ungdomar i åldern 18–24 år i befolkningen.

Den totala efterfrågan på högskoleutbildning går enligt föredragande statsrådet inte att fastslå i bestämda tal. Grova skattningar kan emellertid göras av övergångsfrekvensen mellan gymnasieskola och högskola. I slutet av 1970-talet beräknas sålunda ca 20% av alla ungdomar ha påbörjat högskoleutbildning före 25 års ålder. Om denna andel skall hållas oföränd-

rad när ungdomskullarna ökar under 1980-talet, behöver högskolan tillföras 23 000 nybörjarplatser under detta decennium.

Under slutet av 1970-talet har andelen ungdomar som intagits till gymnasieutbildning ökat och detta har bl. a. berört de tre- och fyraåriga linjerna. Om en oförändrad övergångsfrekvens per linje till högskolan skall vara utgångspunkten, innebär detta sammantaget med de demografiska förändringarna ett behov av totalt ytterligare 45 000 nybörjarplatser under 1980-talet.

Föredragande statsrådet förutsätter att universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) i sin anslagsframställning för budgetåret 1983/84 redovisar en plan för hur det ökade utbildningsbehovet under 1980-talet skall kunna tillgodoses och hur en nedtrappning sedermera skall kunna göras. Enligt huvudalternativet i en sådan plan bör utöver nuvarande utbildningsvolym plats beredas åt ytterligare 23 000 nybörjare totalt under planeringsperioden. Enligt ett kompletterande alternativ bör utöver utbildningskapaciteten i dag plats beredas åt ytterligare 32 000 nybörjare under perioden.

För läsåret 1982/83 föreslås i budgetpropositionen ytterligare 1 500 nybörjarplatser jämfört med innevarande budgetår. Sammantaget föreslås ca 35 000 nybörjarplatser vid allmänna utbildningslinjer samt lokala och individuella linjer och 36 735 årsstudieplatser för enstaka kurser. Härtill kommer att statsrådet Tillander föreslår att det i gymnasieskolan under nästa läsår skall anordnas yrkesprofilerade högre specialkurser om minst en termin, vilka dels bör kunna underlätta ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden, dels kan utgöra ett attraktivt alternativ till studier inom högskolan.

När det gäller de föreslagna nya 1 500 nybörjarplatserna inom högskolan föreslås i budgetpropositionen vissa extra resurser. Enligt motion 1981/82: 2135 (yrkande 2) finns det risk för att *kvaliteten på utbildningen* försämras i de fall då kompensation för merkostnaderna för de nya platserna inte ges. Motionärerna menar att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna att den bör bevaka att kvaliteten på den berörda utbildningen upprätthålls och i tilläggsbudget återkomma med förslag till ytterligare medel, om det behövs.

Enligt UHÄ:s instruktion (1976: 702) skall ämbetet bl. a. följa utvecklingen av utbildningen inom högskolan. Här ingår självfallet att bevaka att kvaliteten på utbildningarna upprätthålls. Högskolan har i tidigare sammanhang visat sig kunna göra de omprioriteringar som behövs för att möta nya behov. Det är samtidigt viktigt att alla berörda inom högskolan målmedvetet arbetar på att höja utbildningens kvalitet. Utan att det fordras resurstillskott kan kvalitetshöjande åtgärder vidtas när det gäller t. ex. kursernas innehåll och pedagogiska utformning, litteraturförteckningar och kunskapsprövning. Ansvaret vilar här på rektor vid högskoleenhet och övriga lokalt utbildningsansvariga – linjenämnder, institutionsstyrelser och lärare med uppdrag att examinera.

Utskottet kan av statsfinansiella skäl inte tillstyrka förslaget om eventuell förstärkning av resurserna genom tilläggsbudget utöver vad regeringen har föreslagit för budgetåret 1982/83. Med hänvisning härtill och till vad som i övrigt har anförts föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1981/82: 2135 yrkande 2.

Föredragande statsrådet framhåller att den dimensioneringsökning som kommer att bli aktuell under 1980-talet ökar de mindre högskoleenheternas betydelse. Målet att ge ett större antal sökande tillträde till högskolan förutsätter en god geografisk spridning av utbildningen. De krav på effektiv hushållning som kommer att ställas på högskolan under 1980-talet innebär dock att tillgängliga resurser måste utnyttjas rationellt. Det betyder att några mer omfattande möjligheter att förstärka de mindre högskoleenheternas resurser genom omfördelningar från andra högskoleenheter enligt föredragande statsrådets bedömning inte kommer att finnas.

Enligt motion 1981/82: 1811 (yrkande 1) bör regeringen dels kartlägga vilka *lokala linjer och större enstaka kurser på utbyggnadsorterna* som tillgodoser ett stadigvarande utbildningsbehov av allmänt intresse på arbetsmarknaden, dels föreslå riksdagen vilka av dessa lokala linjer och enstaka kurser som lämpligen kan överföras till allmänna linjer och finansieras från sektorsanslagen.

Det åligger de lokala, regionala och centrala myndigheterna att i det årliga budgetarbetet pröva frågor av den art som motionärerna tar upp. Självfallet skall en sådan prövning avse utbildningsutbudet inte bara på utbyggnadsorterna utan även på de övriga högskoleorterna. Erfarenheterna av de lokala linjerna är ännu så länge begränsade. Det förhållandet att en linje är lokal hindrar inte att en motsvarande inrättas också på annan ort, om förutsättningar härför finns.

Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet att högskoleenheterna på alla berörda orter under 1980-talet har en viktig uppgift när det gäller att ge de stora ungdomskullarna högskoleutbildning. Utskottet delar statsrådets uppfattning att en breddning av de mindre högskoleenheternas bas i första hand måste ske inom ramen för det nytillskott av platser och utbildningar som kommer till stånd de närmaste åren. De mindre högskoleenheterna har möjligheter att bidra till en allmän stimulans av den regionala utvecklingen. Det är därför utomordentligt angeläget att högskoleenheterna utnyttjar möjligheterna till samarbete med lokala företag, myndigheter och organisationer. Utskottet erinrar om vad föredragande statsrådet anfört i budgetpropositionen (s. 367) om värdet av att högskolan under vissa förutsättningar – bl. a. full kostnadstäckning – ställer sina utbildningsresurser till förfogande för uppdragsutbildning. Härigenom kan den få värdefulla erfarenheter att återföra till den egna verksamheten.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1981/82: 1811 yrkande 1.

Kartong: S. 31, rad 14 Står: 10 Rättat till: 9

Enligt motion 1981/82: 775 bör en *utvärdering av högskolereformen* ske i syfte att utröna vilka högskoleenheter man i ett läge med ekonomiska åtstramningar bör satsa på och vilka man bör avveckla. För att högskoleutbildningens kvalitet skall kunna upprätthållas bör de knappa utbildningsresurserna satsas på högskoleenheter, där utbildningstradition och forskningsorganisation finns.

Utskottet har i det föregående strukit under att högskoleenheterna på alla berörda orter har en viktig uppgift när det gäller att ge de stora ungdomskullarna högskoleutbildning. Mot denna bakgrund kan utskottet inte ställa sig bakom kravet på en sådan utvärdering som föreslås i motion 1981/82: 775. Motionsyrkandet bör avslås av riksdagen.

För högskoleutbildningen i *Skövde och Halmstad* finns nu interimistiska styrelser. Enligt föredragande statsrådet är det väsentligt att högskolans verksamhet utvecklas också inom de regioner som högskoleutbildningarna i Skövde och Halmstad betjänar. För att förutsättningarna härför skall förbättras anses beslut nu böra fattas om att statliga högskoleenheter skall inrättas i Skövde och Halmstad. Det behov av resurser som krävs för ändamålet bör tillgodoses genom omprioriteringar inom högskolan. Föredragande statsrådet förordar att en högskoleenhet i Skövde inrättas den 1 juli 1983 och en högskoleenhet i Halmstad den 1 juli 1984.

Enligt motion 1981/82: 1816 bör förslaget att inrätta statliga högskoleenheter i Skövde och Halmstad avslås av riksdagen. Det är enligt motionärerna inte klarlagt att utbildningarna på dessa orter har uppnått den organisatoriska stadga och det studerandeantal som bör krävas för att självständiga högskoleenheter skall bildas. I motion 1981/82: 1823 ställer sig däremot motionärerna bakom förslaget att inrätta statliga högskoleenheter på dessa orter men önskar att högskoleenheten i Halmstad inrättas vid samma tidpunkt som den i Skövde.

I snart fem år har det funnits en interimistisk organisation för högskoleutbildning i Skövde och Halmstad. En fortsatt sådan organisation är inte till fördel för utvecklingen av utbildningsutbudet på dessa orter. Ett besked om framtiden bör enligt utskottets mening lämnas nu. Utskottet anser att högskoleenheter bör inrättas i Skövde och Halmstad. På båda orterna bör det ske den 1 juli 1983. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 100, med anledning av motion 1981/82: 1823 i denna del och med avslag på motion 1981/82: 1816 i denna del godkänner vad som i proposition 1981/82: 100 har förordats om en högskoleenhet i Skövde. Utskottet föreslår vidare att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1823 i denna del, med anledning av proposition 1981/82: 100 och med avslag på motion 1981/82: 1816 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en högskoleenhet i Halmstad. Det behov av resurser som krävs för ändamålet för budgetåret 1983/84 bör tillgodoses genom omprioriteringar.

I motion 1981/82: 1006 återkommer vänsterpartiet kommunisterna till sin syn på *högskolans organisation och uppgifter*. Yrkandena i motionen är med ett undantag identiska med dem i motion 1980/81: 1319, som utskottet behandlade under riksmötet 1980/81 (UbU 1980/81: 20 och 24, jfr även UbU 1979/80: 28).

Utskottet, som hänvisar till tidigare behandling av yrkandena, vill tillägga följande. UHÄ skall som tillsynsmyndighet för högskolan successivt utvärdera högskolereformen. Vidare har uppföljningskommittén (U 1979: 03) i uppdrag att ta del av material om högskolan från bl. a. UHÄ samt att göra bedömningar med anledning av detta material. På grundval av förslag från UHÄ bereds f. n. inom regeringskansliet frågan om obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutning. Regeringen har den 4 februari 1982 uppdragit åt UHÄ att belysa konsekvenserna för tillträde till grundläggande högskoleutbildning av gymnasieutredningens förslag till studieorganisation och betygssystem. Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 1982.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motion 1981/82: 1006.

Enligt motion 1981/82: 1347 var det en förlust för universitet och högskolor när *fakulteterna* avskaffades. De bör därför återupplivas, säger motionären, men få ändrade arbetsformer på sätt som beskrivs i motionen.

I betänkandet (SOU 1981: 29) Forskningens framtid har lagts fram förslag rörande högskolornas institutionella organisation. Dessa förslag gäller bl. a. organisationen på fakultetsnivå. Kommitténs förslag avseende den institutionella organisationen har genom beslut av regeringen den 28 januari 1982 överlämnats till uppföljningskommittén, som skall behandla dem i sitt fortsatta arbete. Med hänvisning till att den aktualiserade frågan kommer att tas upp i nämnda kommitté anser utskottet att motion 1981/82: 1347 bör avslås av riksdagen.

Enligt motion 1981/82: 776 (yrkande 4) bör undersökas vilka möjligheter som finns till *systematisk genomgång av kurslitteraturen vid universitet och högskolor från jämställdhetssynpunkt*. Resultatet av granskningen bör, hävdar motionärerna, kunna leda till en ökad medvetenhet hos såväl lärare som studenter om könsdiskriminerande inslag i kurslitteratur och undervisning.

Kurslitteraturen vid universitet och högskolor är mycket omfattande. Utskottet anser att det är självklart att jämställdhetsaspekten beaktas vid beslut om kurser och vilka läroböcker som skall användas. Härtill kommer att de högskolestuderande som ju är i vuxen ålder självfallet bör läsa kurslitteraturen kritiskt. Även om motionärerna berör en viktig fråga anser utskottet mot den bakgrunden att motion 1981/82: 776 yrkande 4 bör avslås av riksdagen.

Utskottet övergår nu till vissa anslagsfrågor.

Föredragande statsrådet anför i budgetpropositionen (s. 368) att han under olika anslag avser att förorda en förstärkning av forskningen och forskarutbildningen för budgetåret 1982/83 med ca 80 milj. kr.

Enligt motion 1981/82: 1809 (yrkande 1) finns det risk för att en del av de ökade resurser för forskning som föreslås i proposition 1981/82: 100 tas i anspråk för t. ex. förvaltningsändamål. Motionärerna anser att regeringen bör följa upp *hur resursförstärkningar inom forskningsområdet utnyttjas.* Det föreslås att riksdagen som sin mening ger detta till känna för regeringen.

Uppföljningskommittén har i uppdrag att göra en översyn av den administrativa verksamheten inom högskoleorganisationen i syfte att finna organisatoriska och administrativa förenklingar som kan möjliggöra besparingar. Av budgetpropositionen framgår vidare att föredragande statsrådet i annat sammanhang kommer att föranstalta om en översyn av administrationen vid forskningsråden och forskningsrådsnämnden. Utskottet, som utgår från att regeringen och de forskningsansvariga organen ser till att resurser för forskning används för sitt egentliga ändamål, föreslår att riksdagen avslår motion 1981/82: 1809 yrkande 1.

Efter förslag från regeringen har riksdagen för innevarande budgetår bemyndigat regeringen, eller den myndighet regeringen beslutar, att medge *överföringar mellan anslag för högskolan m. m.* i statsbudgeten och mellan anslagsposter som har underställts riksdagen (prop. 1980/81: 100 bil. 12, UbU 1980/81: 20, rskr 1980/81: 246). Föredragande statsrådet bedömer att det även under nästa budgetår behövs ett bemyndigande av denna art.

Utskottet föreslår att riksdagen lämnar regeringen ett motsvarande bemyndigande för budgetåret 1982/83.

Med anledning av motioner om behovet av resurser för den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid universitetet i Göteborg anförde utbildningsutskottet år 1981 att den brist på medel vid fakulteten som föreligger inte i första hand bör täckas genom att nya resurser tillförs universitetet utan genom att befintliga resurser vid universitetet omfördelas (mot. 1980/81: 1681 och 1980/81: 1709, UbU 1980/81: 31, rskr 1980/81: 355).

Universitetet i *Göteborg* har i skrivelse den 10 oktober 1981 till regeringen inkommit med förslag till *omfördelning av medel till den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten* från sektors- och fakultetsanslagen i övrigt vid universitetet.

Föredragande statsrådet förordar i budgetpropositionen en omfördelning mellan anslagen enligt följande:

Utbildning för tekniska yrken	– 400 000 kr.
Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken	– 205 000 kr.
Utbildning för vårdyrken	– 345 000 kr.
Utbildning för undervisningsyrken	– 510 000 kr.

Utbildning för kultur- och informationsyrken	– 160 000 kr.
Lokala och individuella linjer och enstaka kurser	– 700 000 kr.
Humanistiska fakulteterna	– 130 000 kr.
Samhällsvetenskapliga fakulteterna	– 155 000 kr.
Medicinska fakulteterna	– 320 000 kr.
Odontologiska fakulteterna	– 60 000 kr.
Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna	+2 985 000 kr.

Utskottet har inte något att erinra mot föreslagen omfördelning och kommer under resp. anslag att anvisa medel i enlighet härmed.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande kvaliteten på utbildningen vid linjer med ökat platsantal avslår motion 1981/82: 2135 yrkande 2,
2. att riksdagen beträffande omvandling av vissa utbildningar på utbyggnadsorterna till allmänna utbildningslinjer avslår motion 1981/82: 1811 yrkande 1,
3. att riksdagen beträffande utvärdering av högskolereformen med visst syfte avslår motion 1981/82: 775,
4. att riksdagen beträffande högskoleenhet i Skövde med bifall till proposition 1981/82: 100, med anledning av motion 1981/82: 1823 i denna del och med avslag på motion 1981/82: 1816 i denna del godkänner vad som har förordats i propositionen,
5. att riksdagen beträffande en högskoleenhet i Halmstad med bifall till motion 1981/82: 1823 i denna del, med anledning av proposition 1981/82: 100 och med avslag på motion 1981/82: 1816 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
6. att riksdagen beträffande högskolans organisation och uppgifter avslår motion 1981/82: 1006,
7. att riksdagen beträffande fakulteterna vid universitet och högskolor avslår motion 1981/82: 1347,
8. att riksdagen beträffande systematisk genomgång av kurslitteraturen vid universitet och högskolor från jämställdhetssynpunkt avslår motion 1981/82: 776 yrkande 4,
9. att riksdagen beträffande uppföljning av användningen av resursförstärkningar inom forskningsområdet avslår motion 1981/82: 1809 yrkande 1,
10. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om överföringar mellan anslag för högskolan m. m. i enlighet med vad som har förordats i proposition 1981/82: 100,
11. att riksdagen beträffande omfördelning mellan vissa anslag avseende universitetet i Göteborg godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100.

2. **Universitets- och högskoleämbetet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt E 1 (s. 378–382) och hemställer

1. att riksdagen beträffande besvär över beslut av lokal antagningsmyndighet godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100,
2. att riksdagen till *Universitets- och högskoleämbetet* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 63 030 000 kr.

3. **Regionstyrelserna för högskolan.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt E 2 (s. 382–383) och hemställer

att riksdagen till *Regionstyrelserna för högskolan* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 11 593 000 kr.

4. **Utrustningsnämnden för universitet och högskolor.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt E 3 (s. 383–384) och hemställer

att riksdagen till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 8 228 000 kr.

5. **Utbildning för tekniska yrken.** Regeringen har under punkt E 4 (s. 385–403) föreslagit riksdagen att

1. besluta om inrättande av en allmän utbildningslinje, datavetenskapliga linjen, om 160 poäng den 1 juli 1982,
2. besluta om inrättande av en allmän utbildningslinje, grafisk industrilinjen, om 60 poäng den 1 juli 1982,
3. besluta om inrättande av en allmän utbildningslinje, textil- och konfektionsindustrilinjen, om 60 poäng den 1 juli 1983,
4. besluta om inrättande av en allmän utbildningslinje, textil- och konfektionstekniklinjen, om 80 poäng den 1 juli 1983,
5. besluta om inrättande av en allmän utbildningslinje, styr- och reglertekniklinjen, om 60 poäng den 1 juli 1983,
6. besluta om inrättande av en allmän utbildningslinje, radio-kommunikationslinjen, om 60 poäng den 1 januari 1983,
7. besluta om ändrad benämning på bergsvetenskapslinjen i enlighet med vad som har förordats i propositionen,
8. fastställa planeringsramar enligt vad som har förordats i propositionen,
9. till Utbildning för tekniska yrken för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 532 467 000 kr.

Motionerna

1981/82: 356 av Bo Lundgren m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande lokalisering av yrkesteknisk utbildning.

1981/82: 357 av Ivan Svanström (c) vari yrkas att riksdagen beslutar förlägga yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH) och forskning för träindustri till Hultsfred.

1981/82: 419 av Hilding Johansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH) med inriktning på verkstad startas i Trollhättan.

1981/82: 998 av Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar

a) att inrätta en allmän utbildningslinje med två varianter, teko-tekniklinjen och teko-produktutformningslinjen, vardera om 80 poäng och 30 nybörjarplatser, den 1 juli 1983,

b) att – om antalet nybörjarplatser totalt blir 30 – inrätta en allmän utbildningslinje med två varianter, teko-tekniklinjen och teko-produktutformningslinjen, vardera om 80 poäng och 15 nybörjarplatser, den 1 juli 1983,

c) att inrätta en tredje variant med inriktning mot inköp/försäljning vid den ifrågavarande allmänna utbildningslinjen vid högskolan i Borås, senast den 1 juli 1984,

2. att riksdagen hos regeringen begär en skyndsam utredning om möjligheterna att från Textilinstitutet i Borås till högskolan i Borås överföra handvävnadsutbildningen.

1981/82: 1134 av Eric Holmqvist m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1981/82: 1131 – såvitt nu är i fråga yrkas

3. att riksdagen uttalar att den planerade grafiska högskoleutbildningen bör förläggas till Helsingborg,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om behovet av en särskild yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH) för storhushållspersonal i Alnarp.

1981/82: 1348 av Lennart Bladh m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som framförts om lokalisering av yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH).

1981/82: 1360 av Ulla Johansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om möjligheten att inrätta en yrkesteknisk utbildning inom ramen för högskolan i Växjö och i nära anslutning till glasforskningsinstitutet i Växjö.

1981/82: 1608 av Olof Palme m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1981/82: 1607 – yrkas

1. att riksdagen beslutar uttala sig för att Textilinstitutet överförs från Älvsborgs läns landstingskommun till staten (högskolan i Borås),

2. att riksdagen till Förstatligande av Textilinstitutet för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

1981/82: 1818 av Rune Rydén m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar minska antagningen till läkarlinjen med ytterligare 90 platser samt att därvid frigjorda resurser används som kvalitetsförstärkning för de allmänna utbildningslinjerna inom sektorn utbildning för tekniska yrken.[1]

1981/82: 2121 av Hans Petersson i Röstånga m. fl. (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1981/82: 2120 – yrkas att riksdagen som sin mening uttalar sig för lokalisering av den grafiska högskoleutbildningen till Helsingborg.

1981/92: 2135 av Olof Palme m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till civilutskottet remitterade motionen 1981/82: 2133 – såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen till anslaget Utbildning för tekniska yrken för budgetåret 1982/83 beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 422 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 533 889 000 kr.,

3. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om översyn av den tekniska utbildningen inom högskolan.

Utskottet

Detta anslag avser grundläggande utbildningar för tekniska yrken vid de statliga högskoleenheterna inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Under anslaget beräknas medel för allmänna utbildningslinjer m. m. inom sektorn.

Av de 34 allmänna utbildningslinjerna inom sektorn innevarande budgetår avser åtta linjer *yrkesteknisk högskoleutbildning* (YTH).

Föredragande statsrådet erinrar om att riktlinjer drogs upp i 1981 års budgetproposition för den fortsatta planeringen av allmänna utbildningslinjer som avser YTH. Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) skall i fortsättningen göra kontinuerliga treårsplaner. Dessa skall utgå dels från den sammanlagda planeringsramen för YTH budgetåret 1981/82, dels från att förändringar skall genomföras inom befintliga ekonomiska ramar. Föredragande statsrådet stryker i årets budgetproposition åter under att ny linje avseende YTH i första hand måste anordnas inom givna ramar.

Föredragande statsrådet förordar dock att en ny linje avseende YTH inrättas budgetåret 1982/83. Mot bakgrund av att högre utbildning i grafisk teknik saknas i Sverige och då bristen på kvalificerad personal är ett problem inom branschen föreslås att en allmän utbildningslinje, *grafisk industri-linjen* (YTH), om 60 poäng inrättas den 1 juli 1982.

[1] Yrkandet behandlas även i betänkandet UbU 1981/82: 20.

Hittills har riksdagen fattat beslut om att inrätta utbildningslinjer och påbyggnadslinjer inom högskolan, om att ändra sådana linjers benämning och längd samt om att sådana linjer skall upphöra. Allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer förs emellertid upp på två förteckningar som ingår som bilagorna 3 och 4 i den av regeringen beslutade högskoleförordningen (1977:263, omtryckt 1979:857). Linjeförteckningarna tas således inte in i en av riksdagen beslutad lag. Det naturliga är därför att riksdagen inte beslutar om inrättande av linjer m. m. utan i stället bemyndigar regeringen att besluta därom. Utskottet anser att riksdagens beslut i dessa frågor fr. o. m. innevarande riksmöte bör utformas på det sist angivna sättet. Detta innebär inte någon saklig ändring i vad gäller riksdagens inflytande i fråga om inrättande av linjer m. m.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, grafisk industri-linjen (YTH), om 60 poäng den 1 juli 1982.

Föredragande statsrådet förordar att grafisk industri-linjen – i enlighet med vad UHÄ och ett stort antal företrädare för branschens organisationer och leverantörer föreslagit – förläggs till Stockholmsregionen där ca 40 % av landets grafiska industri finns. Utbildningen föreslås anordnas vid tekniska högskolan i Stockholm (KTH) och organiseras så att den kan genomföras i samarbete med grafiska institutet och institutet för högre kommunikations- och reklamutbildning.

Enligt motionerna 1981/82: 1134 (yrkande 3, motivering i 1981/82: 1131) och 1981/82: 2121 (motivering i 1981/82: 2120) bör grafisk industri-linjen inte anordnas i Stockholm utan i stället i Helsingborg. Motionärerna hänvisar till att grafisk utbildning finns inom gymnasieskolan i Helsingborg och att befintlig utrustning för denna utbildning kan utnyttjas även för YTH.

Med hänvisning till den stora enighet som råder om lokaliseringen av grafisk industri-linjen till Stockholm och till att det i Stockholmsområdet finns stora möjligheter att få tillgång till aktuell teknisk utrustning föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1981/82: 1134 yrkande 3 och 1981/82: 2121 godkänner vad som förordats i budgetpropositionen om linjens lokalisering.

I syfte att uppnå ett bättre resursutnyttjande vid högskolorna i Falun/Borlänge och Gävle/Sandviken i fråga om YTH förordar föredragande statsrådet att försöksverksamhet med samarbete mellan högskolorna skall starta budgetåret 1983/84. Då skall bl. a. samtidig antagning till YTH vid högskolorna ske. Utbildning på stålindustrilinjen skall finnas kvar i Sandviken men upphöra i Borlänge. I Borlänge skall verkstadsindustrilinjen finnas kvar. Dessutom föreslås att den inom stålindustrilinjen i Borlänge anordnade inriktningen mot styr- och reglerteknik ersätts med en ny allmän utbildningslinje, *styr- och reglerteknikinjen* (YTH), om 60 poäng den 1 juli 1983.

Utskottet har inget att erinra mot den föreslagna försöksverksamheten beträffande YTH vid högskolorna i Falun/Borlänge och Gävle/Sandviken och föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, styr- och reglertekniklinjen (YTH), om 60 poäng den 1 juli 1983.

Förslag om inrättande av *ytterligare linjer avseende YTH* förs fram i flera motioner, nämligen 1981/82: 356 om plastteknisk utbildning i Hässleholm och livsmedelsteknisk utbildning i Kristianstad, 1981/82: 357 om YTH m.m. inom träindustriområdet i Hultsfred, 1981/82: 419 om verkstadsteknisk utbildning i Trollhättan, 1981/82: 1134 (yrkande 4) om YTH i Alnarp för storhushållspersonal och 1981/82: 1348 om data-, el-, plast- och verkstadsteknisk utbildning i Hässleholm och livsmedelsteknisk utbildning i Kristianstad.

Utskottet har tidigare i skilda sammanhang, senast i betänkandet UbU 1980/81: 23, uttalat att utskottet, när fullständigt planeringsunderlag för resp. linje föreligger, är berett att pröva frågan om inrättande av nya linjer och om lokalisering av dem till högskoleenheter. Vid planeringen av YTH skall numera, som redovisats i det föregående, förslag om ny utbildning i princip göras inom oförändrade ramar. Enligt UHÄ:s anslagsframställning för budgetåret 1982/83 bör YTH inte inrättas vid fler högskoleenheter än de nuvarande, med undantag för Sundsvall/Härnösand.

UHÄ avser enligt anslagsframställningen att göra en översyn av verkstadsindustrilinjen och då ta ställning till YTH inom elektronikområdet, underhållsområdet och materielområdet. Vid en genomgång av utbildningsbehov inom transportområdet räknar UHÄ med att ta ställning till förslag om en utbildningslinje för transportteknik. UHÄ avser att senare återkomma beträffande den i tidigare anslagsframställning föreslagna linjen med inriktning mot storhushåll och restaurang, när resultat föreligger från en utredning om högskoleutbildning inom hotell-, restaurang- och storhushållsområdet.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1981/82: 356, 1981/82: 357, 1981/82: 419, 1981/82: 1134 yrkande 4 och 1981/82: 1348.

I motion 1981/82: 1360 begärs en utredning om möjligheten att inrätta *YTH för glasindustrin* vid högskolan i Växjö i samarbete med glasforskningsinstitutet där.

Med anledning av motion 1980/81: 1321 uttalade utbildningsutskottet förra året (UbU 1980/81: 22 s. 24, UbU 1980/81: 30, rskr 1980/81: 283) att utbildningsfrågorna spelar en viktig roll för en vidareutveckling av den manuella glasindustrin och för rekryteringen till branschen. I enlighet med utskottets hemställan gav riksdagen regeringen till känna att en samlad översyn borde göras av de frågor som rör utbildningen för den manuella glasindustrin, varvid även frågan om utbildningen skall anordnas i gymnasieskolan och/eller högskolan bör behandlas.

Regeringen uppdrog den 26 november 1981 åt skolöverstyrelsen (SÖ) att göra en samlad översyn av de i utbildningsutskottets betänkanden berörda utbildningsfrågorna för den manuella glasindustrin. Enligt uppdraget bör SÖ redovisa resultatet den 1 juni 1982.

Den pågående utredningen inom SÖ bör inte föregripas, varför riksdagen bör avslå motion 1981/82: 1360.

Enligt föredragande statsrådet är utbildning av hög kvalitet en förutsättning för en positiv utveckling för den svenska textil- och konfektionsindustrin (teko). Med hänvisning till att det är angeläget att de som redan har ett yrkeskunnande inom teko-området får möjlighet att skaffa sig en högre utbildning föreslås att en allmän utbildningslinje, *textil- och konfektionsindustrilinjen* (YTH), om 60 poäng inrättas den 1 juli 1983 och förläggs till högskolan i Borås. Föredragande statsrådet förordar att antalet nybörjarplatser bör vara 30.

Utskottet tillstyrker förslaget och föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, textil- och konfektionsindustrilinjen (YTH), om 60 poäng den 1 juli 1983.

Utskottet övergår till övriga utbildningslinjer inom den tekniska sektorn.

Föredragande statsrådet förordar med hänvisning till teko-industrins behov att en allmän utbildningslinje, *textil- och konfektionstekniklinjen*, om 80 poäng inrättas den 1 juli 1983 och att även denna linje lokaliseras till högskolan i Borås och får 30 nybörjarplatser. Denna linje skall ersätta flertalet av de gymnasiala kurser inom teko-området som f. n. anordnas vid Textilinstitutet i Borås, vilket har Älvsborgs läns landsting som huvudman. Utbildningen bör enligt föredragande statsrådet utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som har föreslagits i UHÄ-rapport 1979: 27. Dock bör grundläggande utbildning i handvävnad inte ingå i linjen utan även fortsättningsvis anordnas som specialkurs i gymnasieskolan.

I motion 1981/82: 998 yrkas att den föreslagna nya textil- och konfektionstekniklinjen om 80 poäng skall få två inriktningar mot dels teko-teknik, dels teko-produktutformning med vardera 30 nybörjarplatser (yrkande 1 a), alternativt med vardera 15 nybörjarplatser (yrkande 1 b). Vidare yrkas att utbildning mot en tredje inriktning, inköp/försäljning, skall påbörjas senast den 1 juli 1984 (yrkande 1 c). Slutligen begär motionärerna skyndsam utredning av möjligheterna att från Textilinstitutet i Borås föra över handvävnadsutbildningen till högskolan i Borås (yrkande 2). Motionsförslagen överensstämmer i stort med förslagen i UHÄ-rapport 1979: 27.

Eftersom utbildningen på den föreslagna nya textil- och konfektionstekniklinjen om 80 poäng enligt föredragande statsrådet bör utformas i huvudsaklig överensstämmelse med förslagen i UHÄ-rapport 1979: 27 torde motionärernas önskemål om utbildning i teko-teknik och teko-produktutformning samt på sikt i inköp/försäljning bli tillgodosedda. Utskottet anser

att riksdagen inte bör uttala sig för en ökad utbildningskapacitet på linjen i förhållande till vad som förordats i budgetpropositionen. Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet att den grundläggande utbildningen i handvävnad inte bör föras till högskolan.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motion 1981/82: 998 bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, textil- och konfektionstekniklinjen, om 80 poäng den 1 juli 1983. Utskottet har inget att erinra mot vad som anförts i budgetpropositionen om linjens lokalisering m. m.

UHÄ har föreslagit att *Textilinstitutet* i Borås skall föras över till staten och inordnas i högskolan i Borås. UHÄ grundar sitt förslag på dels UHÄ-rapport 1979: 27, dels teko-delegationens utredning om bl. a. industrins långsiktiga behov av yrkesutbildad arbetskraft.

Föredragande statsrådet anför att en överföring av Textilinstitutet till staten inte är en förutsättning för anordnande inom den statliga högskolan av de nya allmänna utbildningslinjerna inom teko-området. Av statsfinansiella skäl kan statsrådet inte förorda att kvarvarande verksamhet vid institutet (avseende gymnasieutbildning, provningsverksamhet m. m.) förstatligas, då detta beräknas medföra en kostnad av 3 milj. kr. per år. Föredragande statsrådet förordar i stället att all teko-utbildning i Borås, både den statliga högskoleutbildningen och den kommunala gymnasieutbildningen, lokalt samordnas inom en enda institution för att lärare, övrig personal, lokaler och utrustning skall kunna utnyttjas gemensamt.

I motion 1981/82: 1608 (motivering i 1981/82: 1607) yrkas att riksdagen skall uttala sig för att Textilinstitutet skall förstatligas och föras över till högskolan i Borås samt att riksdagen för ändamålet skall anvisa 3 milj. kr. budgetåret 1982/83 under ett nytt reservationsanslag benämnt Förstatligande av Textilinstitutet.

Utskottet, som erinrar om den av föredragande statsrådet förordade modellen för samordning av teko-utbildningen inom gymnasieskolan och högskolan i Borås, anser bl. a. av statsfinansiella skäl att Textilinstitutets verksamhet avseende gymnasieutbildning, provningsverksamhet m. m. inte bör förstatligas. Riksdagen bör avslå motion 1981/82: 1608.

I samband med att riksdagen beslöt om nya utbildningslinjer inom sjöbefälsutbildningen (prop. 1978/79: 71, UbU 1978/79: 24, rskr 1978/79: 206) fick UHÄ i uppdrag att göra en översyn av radiotelegrafistutbildningen. I anslagsframställningen för budgetåret 1982/83 föreslår UHÄ att den nuvarande radiotelegrafistlinjen skall ersättas med en ny allmän utbildningslinje, *radiokommunikationslinjen,* om 60 poäng, vilken skall utgöra grund för en ny påbyggnadslinje, fartygsradiotelegrafistlinjen, om 30 poäng.

Föredragande statsrådet biträder i princip UHÄ:s förslag om en allmän utbildningslinje och en påbyggnadslinje men är inte beredd att nu ta ställning till påbyggnadslinjens längd med hänsyn till att frågan om praktik

inom linjen behöver utredas ytterligare. Föredragande statsrådet förordar att en ny allmän utbildningslinje, radiokommunikationslinjen, om 60 poäng inrättas den 1 januari 1983, när utbildningen på den gamla radiotelegrafistlinjen avslutats i och med utgången av höstterminen 1982. Den nya linjen föreslås anordnas vid högskolan i Kalmar och högskolan i Sundsvall/Härnösand med 24 nybörjarplatser vid vardera högskoleenheten. Enligt vad utskottet inhämtat är avsikten att förslag skall läggas fram om påbyggnadslinje för utbildning av fartygsradiotelegrafister i sådan tid att utbildningen på linjen kan starta höstterminen 1984, när de första studerandena på radiokommunikationslinjen avslutat sina studier.

Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, radiokommunikationslinjen, om 60 poäng den 1 januari 1983.

Enligt föredragande statsrådet är det datatekniska området det teknikområde som har genomgått den snabbaste förändringen under senare år. Denna utveckling kräver relativt stora utbildnings- och forskningsinsatser som bör genomföras förhållandevis snabbt. UHÄ:s datareferensgrupp har föreslagit en datavetenskaplig linje. UHÄ anser dock att den bör inrättas först budgetåret 1983/84 efter det att förslag lagts fram om grundläggande datautbildning även på det administrativa och ekonomiska området.

Föredragande statsrådet anser att det är viktigt att humanvetenskapliga aspekter m. m. får ett stort utrymme vid utformningen av nya utbildningar inom dataområdet. Därför föreslås att den *datavetenskapliga linjen* inrättas den 1 juli 1982 och förläggs, med 30 nybörjarplatser vardera, vid universiteten i Uppsala och Linköping.

Utskottet tillstyrker förslaget och föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, datavetenskapliga linjen, om 160 poäng den 1 juli 1982.

Utskottet tillstyrker att bergsvetenskapslinjen får benämningen *materialtekniklinjen* och föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta därom.

En *kapacitetsökning* på civilingenjörslinjerna med ca 300 nybörjarplatser och på de naturvetenskapliga linjerna med ca 100 nybörjarplatser föreslås för att möta behovet av fler utbildningsplatser för de stora ungdomskullarna. Föredragande statsrådet föreslår att högskoleenheterna till viss del skall kompenseras för utökningen på civilingenjörslinjerna med sammanlagt 1 422 000 kr. Statsrådet utgår från att utökningarna sker inom ramen för befintliga resurser avseende lokaler, inredning och utrustning. För anskaffning av viss datateknisk utrustning beräknas dock medel under anslaget till inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna m. m.

I motion 1981/82: 2135 (yrkande 1) yrkas att riksdagen skall anvisa

ytterligare 1 422 000 kr. till den utökade civilingenjörsutbildningen för att ge de berörda högskoleenheterna full kompensation för beräknade kostnader. En hög kvalitet på civilingenjörsutbildningen är enligt motion 1981/82: 2133 (s. 29, där motiveringen till motion 1981/82: 2135 återfinns) en av de viktigaste förutsättningarna för att på längre sikt trygga förnyelsen i svenskt näringsliv.

I motion 1981/82: 1818 yrkas att en minskning med 90 nybörjarplatser i förhållande till förslaget i budgetpropositionen skall göras på läkarlinjen och att de på detta sätt frigjorda resurserna, 1 432 000 kr., skall tillföras anslaget Utbildning för tekniska yrken för en kvalitetshöjning av utbildningen.

Riksdagen har den 22 april i år avslagit motion 1981/82: 1818 i vad den avser minskning av antalet nybörjarplatser på läkarlinjen (UbU 1981/82: 20, rskr 1981/82: 248). I enlighet härmed föreslår utskottet att riksdagen även i vad gäller överföring av medel till det nu aktuella anslaget från anslaget Utbildning för vårdyrken avslår motion 1981/82: 1818.

Utskottet kan av statsfinansiella skäl inte tillstyrka den ökning av medlen till civilingenjörsutbildningen som föreslås i motion 1981/82: 2135. Utskottet har erfarit att beredskap finns vid berörda högskoleenheter att ta emot det ökade antalet nybörjare.

Utskottet som inte har något att erinra mot föreslagna planeringsramar i övrigt eller mot medelsberäkningarna under anslaget föreslår att riksdagen fastställer de i budgetpropositionen föreslagna ramarna och anvisar begärda medel.

I motion 1981/82: 2135 (yrkande 3) yrkas att riksdagen skall ge regeringen till känna att en *översyn* bör göras *av den tekniska utbildningen* inom högskolan mot bakgrund av behovet av förnyelse i näringslivet.

Med anledning av ett liknande motionsyrkande vid riksmötet 1980/81 erinrade utskottet (UbU 1980/81: 23 s. 9) om att det ankommer på UHÄ att svara för den samordnande planeringen av den grundläggande högskoleutbildningen samt att ta initiativ till utveckling av de allmänna utbildningslinjerna. Utskottet framhöll också att en utveckling av skilda utbildningar pågår på både lokal och central nivå. Utskottet ansåg sig inte övertygat om att ett utredningsarbete av den omfattning, som förslaget i motionen skulle medföra, bäst främjar en fortsatt utveckling av utbildningarna i takt med förändringarna i samhället och i yrkeslivet. I enlighet med utskottets hemställan avslog riksdagen motionsyrkandet. Utskottet finner ingen anledning för riksdagen att frångå sitt tidigare ställningstagande varför yrkande 3 i den nu aktuella motionen 1981/82: 2135 bör avslås av riksdagen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, grafisk industri-linjen (YTH), om 60 poäng den 1 juli 1982,

2. att riksdagen beträffande lokalisering av grafisk industri-linjen med avslag på motionerna 1981/82: 1134 yrkande 3 och 1981/82: 2121 godkänner vad som förordats i propositionen 1981/82: 100,
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, styr- och reglertekniklinjen (YTH), om 60 poäng den 1 juli 1983,
4. att riksdagen beträffande plastteknisk linje (YTH) m. m. i Hässleholm och livsmedelsteknisk linje (YTH) i Kristianstad avslår motionerna 1981/82: 356 och 1981/82: 1348,
5. att riksdagen beträffande linje inom träindustriområdet (YTH) m. m. i Hultsfred avslår motion 1981/82: 357,
6. att riksdagen beträffande verkstadsteknisk linje (YTH) i Trollhättan avslår motion 1981/82: 419,
7. att riksdagen beträffande linje för storhushållspersonal (YTH) i Alnarp avslår motion 1981/82: 1134 yrkande 4,
8. att riksdagen beträffande linje för glasindustrin (YTH) i Växjö avslår motion 1981/82: 1360,
9. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, textil- och konfektionsindustrilinjen (YTH), om 60 poäng den 1 juli 1983,
10. att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 100 och med avslag på motion 1981/82: 998 bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, textil- och konfektionstekniklinjen, om 80 poäng den 1 juli 1983,
11. att riksdagen beträffande förstatligande av Textilinstitutet i Borås och anvisande av medel för detta ändamål avslår motion 1981/82: 1608,
12. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, radiokommunikationslinjen, om 60 poäng den 1 januari 1983,
13. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, datavetenskapliga linjen, om 160 poäng den 1 juli 1982,
14. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om ändrad benämning på bergsvetenskapslinjen i enlighet med vad som förordats i proposition 1981/82: 100,
15. att riksdagen fastställer planeringsramar enligt vad som förordats i proposition 1981/82: 100,
16. att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 100 och med avslag på motionerna 1981/82: 1818 i denna del och 1981/82: 2135 yrkande 1 till *Utbildning för tekniska yrken* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 532 467 000 kr.,
17. att riksdagen beträffande översyn av den tekniska utbildningen inom högskolan avslår motion 1981/82: 2135 yrkande 3.

6. **Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken.** Regeringen har under punkt E 5 (s. 403–412) föreslagit riksdagen att

1. besluta om inrättande av en allmän utbildningslinje psykologlinjen, om 200 poäng den 1 juli 1982 med samtidig avveckling av psykologlinjen om 120 poäng,

2. fastställa planeringsramar enligt vad som har förordats i propositionen,

3. till Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 242 057 000 kr.

Motionerna

1981/82: 767 av Ing-Marie Hansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att förutsättningarna för yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH) i kontor och distribution prövas i syfte att möta den omstrukturering som datautvecklingen innebär för många anställda inom kontor och handel.

1981/82: 984 av Raul Blücher m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar att tilldela sektorn för administrativa, ekonomiska och sociala yrken (AES-sektorn) i Göteborg 1,5 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit, att användas i enlighet med motionens syfte.

1981/82: 1790 av Kurt Hugosson (s) och Jan Bergqvist (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som kan garantera likvärdighet mellan socionomutbildningen i Göteborg och landets övriga socionomutbildningar.

Utskottet

Detta anslag avser grundläggande utbildningar för administrativa, ekonomiska och sociala yrken vid de statliga högskoleenheterna (motsvarande) inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Under anslaget beräknas medel för allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer inom sektorn. Under anslaget beräknas vidare medel för bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet. Medel för kommunal högskoleutbildning inom sektorn beräknas under anslaget E 10 Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.

Psykologutbildningen består f. n. av en allmän utbildningslinje, psykologlinjen, om 120 poäng och en påbyggnadslinje, psykologutbildning efter grundutbildningen, om 80 poäng. I nu föreliggande budgetproposition föreslår föredragande statsrådet i enlighet med ett förslag av universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) att en ny sammanhängande psykologutbildning om 200 poäng inrättas den 1 juli 1982. Samtidigt bör psykologlinjen om 120 poäng avvecklas.

Utskottet har inget att erinra mot förslaget.

Hittills har riksdagen fattat beslut om att inrätta allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer inom högskolan, om att ändra sådana linjers benämning samt om att sådana linjer skall upphöra. Allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer förs emellertid upp på två förteckningar som ingår som bilagorna 3 och 4 i den av regeringen beslutade högskoleförordningen (1977: 263, omtryckt 1979: 857). Linjeförteckningarna tas således inte in i en av riksdagen beslutad lag. Det naturliga är därför att riksdagen inte beslutar om inrättande av linjer m. m. utan i stället bemyndigar regeringen att besluta därom. Utskottet anser att riksdagens beslut i dessa frågor fr. o. m. innevarande riksmöte bör utformas på det sist angivna sättet. Detta innebär inte någon saklig ändring i vad gäller riksdagens inflytande i fråga om inrättande av linjer m. m.

Med hänvisning till vad utskottet anfört i det föregående föreslår utskottet att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, psykologlinjen, om 200 poäng.

Beträffande *planeringsramarna* för sektorn för utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken budgetåret 1982/83 förordas i budgetpropositionen att den nya psykologlinjen får 180 nybörjarplatser, vilket är en minskning med 60 platser jämfört med innevarande budgetår. Vidare föreslår föredragande statsrådet en ökning av planeringstalen för ekonomlinjen med 320 platser och för den systemvetenskapliga linjen med 150.

Utskottet tillstyrker vad som har föreslagits om planeringsramar för ifrågavarande sektor budgetåret 1982/83.

I motionerna 1981/82: 984 och 1981/82: 1790 förordas att riksdagen vidtager sådana åtgärder att sektorn för administrativa, ekonomiska och sociala yrken vid universitetet i Göteborg tilldelas större ekonomiska resurser än vad som f. n. är fallet. Enligt vad som anförs i motionerna är anslagsnivån per helårsstuderande, den s. k. per capitakostnaden, för vissa utbildningar i Göteborg lägre än för motsvarande utbildningar i Stockholm. En *ökad medelstilldelning för universitetet i Göteborg* är nödvändig för att undvika en enligt motionärerna oacceptabel kvalitetsförändring.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

I samband med 1977 års högskolereform (prop. 1976/77: 59, UbU 1976/77: 20, rskr 1976/77: 246) genomfördes en förändring av anslagssystemet som bl. a. syftade till att åstadkomma en ökad decentralisering inom högskoleväsendet. Det nuvarande anslagssystemet innebär i korthet att högskoleenheterna tilldelas ett ramanslag för varje verksamhetsområde. Anslagen till grundläggande utbildning är s. k. reservationsanslag, vilket bl. a. innebär att anslagen inte får överskridas. Inom ramen för tilldelade resurser har högskoleenheterna stor frihet att välja den utbildningsplanering som man anser bäst för att nå de olika utbildningsmål som fastställs av regering och riksdag. En förutsättning för att man lokalt skall kunna

besluta om användningen av resurserna är att det finns ett samband mellan planeringen av verksamheten och planeringen av resursernas användning. Detta kräver i princip en kostnadsberäkning av den plan man avser att genomföra.

I det gamla anslagssystemet var det möjligt att med utgångspunkt i organisations- och timplaner på centralt håll göra de beräkningar som var nödvändiga för att ta fram de kostnadsschabloner som behövdes för att beräkna de dåvarande förslagsanslagen. De möjligheter till lokala omprioriteringar som det nuvarande anslagssystemet medger gör att tidigare tilllämpade schabloner är oanvändbara. Det kan som en följd härav inte betraktas som uppseendeväckande att kostnaderna för jämförbara utbildningar varierar mellan de skilda högskoleenheterna. Utbildningar på en och samma linje bedrivna på skilda högskolor skall emellertid i princip vara likvärdiga.

Utskottet har med den gjorda redovisningen av anslagssystemet velat erinra om de krav på noggrann kostnadsberäkning och planering som ställs på högskoleenheterna. Vidare har övergången till ett nytt anslagssystem inneburit en viss nödvändig anpassning av tidigare mera "lärartäta" utbildningar till en resursnivå som mera motsvarar andra jämförbara utbildningar.

Enligt utskottets mening skulle ett tillmötesgående av önskemålen i motionerna 1981/82: 984 och 1981/82: 1790 innebära krav på en omläggning av hela anslagssystemet. Utskottet är inte berett till detta.

Till sist vill utskottet erinra om det projekt för kostnadsstudier som har bedrivits inom UHÄ, det s. k. per capita-projektet. Syftet med projektet var bl. a. att ta fram faktaunderlag som belyser variationerna i kostnader mellan olika högskoleenheter och att belysa viktiga orsaker till kostnadsskillnader mellan olika utbildningar i relation till deras organisation, art och inriktning (jfr UHÄ-rapporterna 1979: 22, 1980: 23 och 1981: 30).

Med hänvisning till vad som har anförts föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1981/82: 984 och 1981/82: 1790. Riksdagen, som således inte har något att erinra mot *medelsberäkningarna,* bör anvisa medel under förevarande anslag i enlighet med regeringens förslag.

I motion 1981/82: 767 påtalas de bristande möjligheterna till *vidareutbildning inom yrkesområdena handel och kontor.* Merparten av de anställda inom dessa områden har kortare yrkesutbildning och lägre befattningar. Arbetssituationen på de ifrågavarande yrkesområdena kommer enligt motionärerna genom datatekniken att drastiskt förändras. Mot bakgrund härav begärs i motionen att förutsättningarna prövas för yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH) i kontor och distribution.

I likhet med motionärerna konstaterar utskottet att de yrkestekniska högskoleutbildningar som hittills givits eller planerats för de närmaste åren endast i liten omfattning riktar sig till yrkesverksamma kvinnor. De stora

förändringar som datatekniken medför berör i hög grad yrkesområdena handel och kontor. Den övervägande delen anställda är kvinnor med kortare yrkesutbildning och i lägre befattningar. Vidareutbildningsmöjligheterna inom dessa områden är nästan obefintliga. Rekryteringsunderlaget och behovet av utbildningsinsatser är därför mycket stort.

Utskottet kommer i samband med behandlingen av proposition 1981/82: 106 om forskning m. m. och de delar av proposition 1981/82: 123 om samordnad datapolitik som remitterats till utskottet att behandla bl. a. frågor som rör datateknikens effekter på arbetslivets område. Beträffande det i motionen påtalade utbildningsbehovet inom områdena kontor och handel vill utskottet erinra om den befintliga handels- och distributionslinjen, som är en allmän utbildningslinje avseende YTH. Det ankommer på UHÄ att följa utvecklingen av YTH och att planera nya sådana utbildningar och redovisa förslag härom för regeringen, när behov bedöms föreligga (jfr UbU 1980/81: 23 s. 5). Utskottet avstyrker härmed motion 1981/82: 767.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, psykologlinjen, om 200 poäng den 1 juli 1982,
2. att riksdagen beträffande avveckling av psykologlinjen om 120 poäng godkänner vad som har förordats i proposition 1981/82: 100.
3. att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som har förordats i proposition 1981/82: 100,
4. att riksdagen beträffande ökad medelstilldelning för universitetet i Göteborg avslår motionerna 1981/82: 984 och 1981/82: 1790,
5. att riksdagen till *Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 242 057 000 kr.,
6. att riksdagen beträffande kontors- och distributionslinje (YTH) avslår motion 1981/82: 767.

7. **Utbildning för kultur- och informationsyrken.** Regeringen har under punkt E 8 (s. 448–458) föreslagit riksdagen att

1. fastställa planeringsramar enligt vad som har förordats i propositionen,
2. besluta att medielinjen för film/TV, radio och teater skall omfatta 80/120 poäng,
3. besluta om inrättande av en påbyggnadslinje för dokumentalistutbildning om 20 poäng den 1 juli 1982,
4. till Utbildning för kultur- och informationsyrken för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 161 858 000 kr.

Motionen

1981/82: 1373 av Olle Svensson (s) och Nils Carlshamre (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utredningsuppdraget till universitets- och högskoleämbetet angående journalistutbildningen bör omfatta alternativ till fördjupande utbildning och att dessa inte får gå ut över den journalistiska yrkesutbildningen.

Utskottet

Under anslaget beräknas medel för allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer m. m. inom sektorn för utbildning för kultur- och informationsyrken. Från anslaget bestrids även bidrag till de fria samfundens teologiska seminarier. Sektorn omfattar innevarande budgetår 24 allmänna utbildningslinjer och två påbyggnadslinjer.

Hittills har riksdagen fattat beslut om att inrätta allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer inom högskolan, om att ändra sådana linjers benämning samt om att sådana linjer skall upphöra. Allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer förs emellertid upp på två förteckningar som ingår som bilagorna 3 och 4 i den av regeringen beslutade högskoleförordningen (1977: 263, omtryckt 1979: 857). Linjeförteckningarna tas således inte in i en av riksdagen beslutad lag. Det naturliga är därför att riksdagen inte beslutar om inrättande av linjer m. m. utan i stället bemyndigar regeringen att besluta därom. Utskottet anser att riksdagens beslut i dessa frågor fr. o. m. innevarande riksmöte bör utformas på det sist angivna sättet. Detta innebär inte någon saklig ändring i vad gäller riksdagens inflytande i fråga om inrättande av linjer m. m.

I budgetpropositionen föreslås att de tre studieinriktningarna film/TV, maskering-perukmakeri och teater inom medielinjen för film/TV, radio och teater förlängs från nuvarande 80 poäng till 120 poäng. Förlängningen möjliggörs genom en viss minskning av utbildningskapaciteten. Sålunda föreslås att antagning till inriktningen film/TV sker vartannat år och till inriktningarna maskering-perukmakeri och teater två av tre läsår. Utskottet har inget att erinra mot detta förslag och föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta att medielinjen för film/TV, radio och teater skall omfatta 80/120 poäng.

Vidare föreslås i budgetpropositionen att en ny påbyggnadslinje för utbildning av dokumentalister inrättas den 1 juli 1982 och förläggs till högskolan i Borås. Linjen skall enligt förslaget omfatta 20 poäng och ha 30 nybörjarplatser. Utskottet tillstyrker förslaget och föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en påbyggnadslinje för utbildning av dokumentalister om 20 poäng den 1 juli 1982.

Journalistutbildningen fick sin nuvarande utformning genom beslut under 1976/77 års riksmöte (prop. 1976/77: 59, UbU 1976/77: 20, rskr 1976/77: 246). Beslutet innebar att riksdagen anslöt sig till regeringens förslag om att journalistutbildningen skulle inledas med en utbildningsgång omfat-

tande 80 poäng och, efter mellanliggande yrkesverksamhet om minst ett år, fullföljas genom en påbyggnadsutbildning om 20 poäng. Utbildningen skulle omfatta totalt 100 poäng.

Nämnda påbyggnadsutbildning har anordnats i Göteborg och Stockholm sedan läsåret 1979/80. Utbildningskapaciteten har motsvarat 60 nybörjarplatser på vardera orten. Emellertid synes en stor andel studerande ha ansett sin journalistutbildning avslutad efter genomgången grundutbildning om 80 poäng. Påbyggnadsutbildningen har således rönt liten efterfrågan. Exempelvis togs läsåret 1980/81 endast 18 av de 60 platserna i Stockholm i anspråk. I Göteborg utnyttjades höstterminen 1980 endast två platser och vårterminen 1981 fick undervisningen inställas i brist på sökande.

Nu föreslås i budgetpropositionen att samtliga platser i Göteborg skall dras in budgetåret 1982/83. Utskottet har inte något att erinra häremot.

I budgetpropositionen aviseras vidare ett uppdrag till UHÄ att utreda frågan huruvida den nuvarande journalistutbildningen kan ersättas med en kortare journalistisk utbildning som påbyggnad på annan högskoleutbildning.

I motion 1981/82: 1373 läggs synpunkter på hur det kommande utredningsuppdraget bör utformas. Motionärerna hävdar att den påbyggnadsutbildning som i dag finns inte fyller den avsedda funktionen, nämligen att utgöra en naturlig fortsättning av den grundläggande utbildningen med fördjupning inom vissa områden. Behovet av sådan fördjupande utbildning får enligt motionärerna inte tillgodoses på bekostnad av den rent journalistiska yrkesutbildningen. Därför bör journalistutbildningen förlängas. Sammanfattningsvis föreslås att det aviserade utredningsuppdraget bör omfatta alternativ till fördjupande utbildning och att dessa alternativ inte får gå ut över yrkesutbildningen.

Utskottet kan konstatera att den beslutade utformningen av journalistutbildningen med en tvåårig grundutbildning, följd av praktik och en avslutande påbyggnadsutbildning om en termin, uppenbarligen inte fungerat så som var avsikten. Utskottet har därför inget att erinra mot att journalistutbildningen blir föremål för utredning i enlighet med den modell som skisseras i budgetpropositionen. Utskottet kan för sin del inte tillstyrka att riksdagen uttalar sig för de utredningsdirektiv som föreslås i motion 1981/82: 1373. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1981/82: 1373.

Utskottet, som inte har något att erinra mot regeringens förslag beträffande planeringsramar eller mot medelsberäkningarna under anslaget, hemställer

1. att riksdagen fastställer planeringsramar enligt vad som har förordats i proposition 1981/82: 100,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta att medielinjen för film/TV, radio och teater skall omfatta 80/120 poäng,

3. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en påbyggnadslinje för dokumentalistutbildning om 20 poäng den 1 juli 1982,
4. att riksdagen beträffande vissa utredningsdirektiv avslår motion 1981/82: 1373,
5. att riksdagen till *Utbildning för kultur- och informationsyrken* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 161 858 000 kr.

8. **Lokala och individuella linjer och enstaka kurser.** Regeringen har under punkt E 9 (s. 458–462) föreslagit riksdagen att

1. fastställa planeringsramar enligt vad som har förordats i propositionen,
2. till Lokala och individuella linjer och enstaka kurser för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 335 419 000 kr.

Motionerna

1981/82: 1355 av Ing-Marie Hansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för att hälften av anslaget till universiteten i Stockholm, Lund och Göteborg för att höja utbildningens kvalitet inom det tidigare området med fritt tillträde, 5 124 000 kr., omfördelas till utbildningsförstärkning vid de nya högskoleenheterna.

1981/82: 1762 av Erik Börjesson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om universitetskurser i populärkultur.

1981/82: 1797 av Christer Nilsson m. fl. (s, m, c, fp, vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att en plan läggs fram i nästa års budgetproposition för hur Linköpingsregionens andel av anslaget Lokala och individuella linjer och enstaka kurser skall ökas genom en omfördelning av resurser från övriga högskoleregioner,
2. att riksdagen under anslaget Lokala och individuella linjer och enstaka kurser för budgetåret 1982/83 beslutar att anslagsposten avseende Linköpingsregionen skall räknas upp med 1 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag och att övriga regioners anslagsposter minskas med sammantaget motsvarande belopp.

1981/82: 1811 av Göran Persson m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den vid fördelningen av anslaget för lokala och individuella linjer och enstaka kurser särskilt skall beakta utbyggnadsorternas behov av näringslivsinriktad utbildning och i samband härmed förstärka resurserna på de mindre högskoleenheterna genom att successivt omfördela den anslagsförstärkning som universiteten har fått för kvalitetshöjande åtgärder på grund av ökad tillströmning till området för fritt tillträde, vilket nu avvecklats.

1981/82: 1817 av Rune Rydén m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökningen av planeringsramarna för lokala linjer med 500 platser.

1981/82: 2102 av Margareta Winberg m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till kulturutskottet remitterade motionen 1981/82: 2101 – såvitt nu är i fråga yrkas

2. att riksdagen uttalar sig för att den nuvarande tvååriga turismlinjen vid högskolan i Östersund ombildas och upptas som en treårig allmän utbildningslinje.

Utskottet

Detta anslag avser utbildning på lokala och individuella utbildningslinjer samt enstaka kurser vid de statliga högskoleenheterna inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde och inom kommunal högskoleutbildning. Från anslaget utgår även statsbidrag till Socialpedagogiska institutet i Stockholm samt till Stockholms musikpedagogiska institut.

I budgetpropositionen erinrar föredragande statsrådet om att de lokala linjerna har tillkommit bl. a. för att tillvarata särskilda lokala förutsättningar och speciella resurser på en ort eller en läroanstalt. Inom de skilda regionerna bör enligt föredragande statsrådet nu en intensifierad planering komma till stånd i syfte att skapa ett större utbud av lokala utbildningslinjer för att ge framför allt ungdomar yrkesutbildning. Mot den bakgrunden förordas en *ökning av planeringsramarna för lokala linjer* med sammanlagt 500 nybörjarplatser. Föredragande statsrådet beräknar medel för 350 sådana platser (+ 4,2 milj. kr.) och räknar med att ytterligare 150 platser skall tillkomma genom omfördelning av resurser inom anslaget. Då det kan vara svårt att på den korta tid som står till buds planera nya lokala linjer som kan starta redan hösten 1982, räknar föredragande statsrådet med att medel som han har beräknat för lokala linjer alternativt skall få disponeras för enstaka kurser som syftar till att ge ungdomar kortare yrkesinriktad utbildning.

I motion 1981/82: 1817 förordas att ökningen med 500 nybörjarplatser på lokala linjer inte bör genomföras. Resultatet av budgetpropositionens förslag kan enligt motionärerna bli illa genomtänkta linjer med alltför liten anknytning till arbetsmarknadens behov. De föreslagna platserna bör i stället överföras till sådana allmänna linjer, vilkas utbildningar efterfrågas och där man har bättre kontroll på utbildningens kvalitet. De linjer som främst bör komma i fråga finns inom den tekniska sektorn och sektorn för administrativa, ekonomiska och sociala yrken. Motionärerna emotsätter sig emellertid inte den alternativa användningen av medlen för enstaka kurser såsom föreslagits i budgetpropositionen.

I det föregående har utskottet i korthet återgivit de skäl som föredragan-

de statsrådet har anfört för sitt förslag om ökning av planeringsramarna för lokala linjer. Utskottet instämmer häri. Utskottet vill dessutom i sammanhanget framhålla betydelsen av sådana åtgärder vilka bidrar till att minska de negativa effekterna för högskoleenheterna på de s.k. utbyggnadsorterna av att utbildningskapaciteten på förskollärarlinjen och fritidspedagoglinjen skärs ned (jfr s. 364 f. i budgetpropositionen). Utskottet betraktar det i sammanhanget aktuella regeringsförslaget som ett led i denna strävan. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motion 1981/82: 1817.

I motion 1981/82: 1797 redovisas bl. a. förevarande anslags fördelning på rikets sex högskoleregioner och hur mycket av resp. anslagspost som kan räknas fram per invånare i regionerna. Mot bakgrund härav och med stöd av uttalanden av högskolemyndigheter om att *Linköpings högskoleregion* har en oproportionerligt liten andel av anslaget räknat per invånare i regionen begär motionärerna att en plan bör läggas fram i nästa års budgetproposition för hur regionens andel av anslaget skall ökas (yrkande 1). För budgetåret 1982/83 bör riksdagen enligt motionärerna räkna upp anslagsposten Linköpings högskoleregion med 1 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag genom en minskning av de övriga regionernas anslagsposter med motsvarande belopp (yrkande 2).

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

Som utskottet har erinrat om i det föregående avser förevarande anslag bl. a. enstaka kurser vid de statliga högskoleenheterna. Vid övergången till den nya högskoleorganisationen år 1977 fördes till anslaget dels resurser som motsvarade de tidigare filosofiska fakulteternas verksamhet vilken inte kom att ingå i allmänna utbildningslinjer, dels resurser som motsvarade de decentraliserade kurser som före år 1977 hade givits enligt särskilda beslut. På detta sätt kom exempelvis för Uppsala universitets del ca 30 milj. kr. från gamla anslag att överföras till det nya anslaget Lokala och individuella linjer och enstaka kurser, medan för högskolan i Örebro motsvarande belopp var ca 5,5 milj. kr.

Utskottet finner det angeläget att i detta sammanhang peka på att en stor del av sådan grundläggande utbildning som utgör främsta och avgörande förutsättning för forskarutbildning inom ett stort antal s.k. udda ämnen sker i form av enstaka kurser. De ämnen som avses i detta sammanhang återfinns framför allt vid de äldre universiteten (Stockholm, Uppsala, Lund och Göteborg). Vid beräkningen av anslaget är det sålunda nödvändigt att ta hänsyn till inte bara behovet av grundkurser och fortsättningskurser utan även av påbyggnadskurser och – i förekommande fall – fördjupningskurser i dessa ämnen. Utskottet utgår från att förutsättningarna för att erhålla forskarkompetens i dessa ämnen bör finnas även i fortsättningen. Enligt utskottets uppfattning bör storleken av anslagsposten för olika regioner därför bedömas i ett vidare perspektiv än det som ges enbart av behovet av fortbildning och vidareutbildning inom regionerna.

Om man på det sätt som utskottet nu har gjort tar i betraktande att det vid de äldre universiteten finns ett stort utbud av grundläggande utbildning i riksunika ämnen samt i vissa ämnen utanför linjer, är det som utskottet ser det inte rimligt att vid en diskussion om fördelningen av förevarande anslag relatera anslagsposternas storlek till invånarantalet i resp. region. Även andra faktorer än de som utskottet här har pekat på kan också ha påverkat det nuvarande sättet att fördela medlen. Utskottet har bl. a. erfarit att universitetet i Lund vid en avstämning för ett par år sedan mellan sektorsanslagen och anslaget Lokala och individuella linjer och enstaka kurser valde att sätta ett högre per capita-pris på platserna inom sektorsanslagen än motsvarande utbildning på enstaka kurser, varför överföringen till sektorsanslagen från anslaget Lokala linjer och individuella linjer och enstaka kurser blev större i Lund än t. ex. i Uppsala.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att de förändringar i anslagets fördelning vilka påtalas i motion 1981/82: 1797 såvitt utskottet har kunnat utröna främst är en följd av arten och mängden av de utbildningar som ges inom de skilda regionerna. Utskottet har inte kunnat finna att regeringen har gjort sådana förändringar i fördelningen av anslaget att Linköpings högskoleregion har missgynnats. Utskottet finner inte skäl att ändra regeringens förslag till fördelning av anslaget för budgetåret 1982/83, varför riksdagen föreslås avslå yrkande 2 i motion 1981/82: 1797.

Vad gäller utvecklingen på längre sikt av det nu aktuella anslaget vill utskottet mot bakgrund av situationen i Linköpings högskoleregion anföra följande.

Uppföljningskommittén (U 1979: 03), som har till uppgift att följa utvecklingen av högskolereformen, har bl. a. i uppdrag att se över metoderna för fördelning av anslaget Lokala och individuella linjer och enstaka kurser. En strävan bör därvid vara att finna lösningar som bättre tillgodoser de behov som sammanhänger med att enstaka kurser både fyller ett fortbildningsbehov och i många fall utgör grunden för ämnesstudier som leder fram till forskarutbildning. Utskottet förutsätter att regeringen, om den finner skäl därtill efter det att kommittén har slutfört sitt arbete, undersöker huruvida det kan vara motiverat med en annan fördelning av anslaget. Därvid bör självfallet beaktas vad som i det föregående har anförts om behovet av vissa nu förekommande utbildningar. Med hänvisning härtill bör riksdagen avslå yrkande 1 i motion 1981/82: 1797.

Föredragande statsrådet beräknar under förevarande anslag *5 124 000 kr. för att höja utbildningens kvalitet inom det tidigare området med fritt tillträde* vid universiteten i Stockholm, Uppsala, Lund och Göteborg. Genom denna medelstilldelning kommer den plan för att återställa utbildningens kvalitet som riksdagen fastställt att vara genomförd (prop. 1979/80: 100, UbU 1979/80: 28, rskr 1979/80: 292).

Regeringens förslag avvisas i motionerna 1981/82: 1355 och 1981/82: 1811

(yrkande 2). Enligt den förra motionen bör tiden för ersättning till universiteten utsträckas från tre till fyra år och 2 562 000 kr. föras över från medlen för kvalitetshöjande åtgärder till den särskilda posten för kapacitetsökning. I motion 1981/82: 1811 förordas att utbyggnadsorternas behov av näringsinriktad utbildning särskilt beaktas vid fördelningen av anslaget. De mindre högskoleorternas resurser bör förstärkas genom att den anslagsförstärkning som universiteten har fått för kvalitetshöjande åtgärder successivt omfördelas (yrkande 2).

Såsom framgått av vad utskottet anfört i det föregående är regeringens förslag i ärendet ett fullföljande av tidigare riksdagsbeslut. Utskottet ser ingen anledning att nu frångå det. Vad gäller resurstilldelningen till de mindre högskolorna och deras uppgifter avseende ett lokalt och regionalt anpassat utbildningsutbud hänvisar utskottet till vad som anförs härom i budgetpropositionen (s. 365), mot vilket utskottet inte har haft någon erinran. Frågan om en eventuell ändring av systemet för resurstilldelning till dessa högskolor bör enligt utskottet anstå till dess att den tidigare nämnda uppföljningskommittén har slutfört sitt arbete. Utskottet avstyrker därmed motionerna 1981/82: 1355 och 1981/82: 1811 yrkande 2.

Av vad utskottet har anfört i det föregående framgår att utskottet inte har något att erinra mot regeringens förslag till *planeringsramar*. Riksdagen bör därför fastställa dessa i enlighet med vad som förordats i budgetpropositionen.

Riksdagen bör även bifalla regeringens förslag beträffande *medel* under anslaget för budgetåret 1982/83.

I motion 1981/82: 1762 anförs att universitet och högskolor har anledning att inom ramen för enstaka kurser beakta ett i Sverige framväxande intresse för den folkliga kulturen. Motionären hemställer att riksdagen ger till känna vad som i motionen har anförts om *universitetskurser i populärkultur*.

Genom förevarande anslag anvisar riksdagen medel till regionstyrelsernas förfogande för att dessa skall kunna tillgodose skilda utbildningsbehov. Riksdagen ger ingen närmare anvisning om medlens användning. Denna bör styras av lokala behov och initiativ. Utskottet avstyrker därför motion 1981/82: 1762.

Den tvååriga *turism- och rekreationslinjen* (lokal utbildningslinje) *vid högskolan i Östersund* föreslås i motion 1981/82: 2102 (yrkande 2) bli ombildad till treårig allmän linje.

Då det ankommer på lokala, regionala och centrala myndigheter att i det årliga budgetarbetet pröva frågor av den art som motionärerna tar upp, föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1981/82: 2102 yrkande 2.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande planeringsramarna för lokala linjer avslår motion 1981/82: 1817,

2. att riksdagen beträffande ökade resurser till Linköpings högskoleregion avslår motion 1981/82: 1797,
3. att riksdagen beträffande medel för kvalitetshöjning avslår motionerna 1981/82: 1355 och 1981/82: 1811 yrkande 2,
4. att riksdagen fastställer planeringsramar enligt vad som har förordats i proposition 1981/82: 100,
5. att riksdagen till *Lokala och individuella linjer och enstaka kurser* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 335 419 000 kr.,
6. att riksdagen beträffande universitetskurser i populärkultur avslår motion 1981/82: 1762,
7. att riksdagen beträffande turism- och rekreationslinjen i Östersund avslår motionen 1981/82: 2102 yrkande 2.

9. **Forskningsanknytning av grundläggande högskoleutbildning samt konstnärligt utvecklingsarbete.** Regeringen har under punkt E 11 (s. 466–468) föreslagit riksdagen att till Forskningsanknytning av grundläggande högskoleutbildning samt konstnärligt utvecklingsarbete för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 13 650 000 kr.

Motionerna

1981/82: 1007 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning angående forskningsorganisationen inom fritidssektorn samt förutsättningarna för en forskningsanknytning till fritidsledarutbildningen enligt vad i motionen anförs.

1981/82: 2125 av Marianne Stålberg m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1981/82: 2124 – såvitt nu är i fråga yrkas

2. att riksdagen beslutar att till forskning om inlandsfrågor anslå 1 milj. kr. till högskolan i Östersund.

Utskottet

Från anslaget bestrids kostnader för forskningsanknytning av grundläggande högskoleutbildning samt för konstnärligt utvecklingsarbete. Medlen disponeras av regionstyrelserna för högskolan.

Föredragande statsrådet har i budgetpropositionen bl. a. beräknat 1 milj. kr. för en förstärkning av forskningsanknytningen av utbildningar vid de högskoleenheter som saknar fasta resurser för forskning och forskarutbildning. Det totala medelsbehovet under förevarande anslag uppgår enligt propositionen till 13 650 000 kr.

I motion 1981: 2125 (yrkande 2) föreslås att *1 milj. kr. anslås till högskolan i Östersund* för forskning om inlandsfrågor. Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1981/82: 2124.

Utskottet har erfarit att regeringen givit universitets- och högskolecämbetet (UHÄ) ett uppdrag som avser de mindre högskoleenheternas medverkan i forsknings- och utvecklingsarbete. Utskottet vill i sammanhanget erinra om vad som anförs i proposition 1981/82: 106 om forskning m. m. beträffande de nya högskoleenheternas betydelse för den regionala utvecklingen (s. 57 ff.). Utskottet är inte berett att föreslå resurser utöver vad som har förordats i föreliggande budgetproposition utan föreslår att riksdagen avslår motion 1981/82: 2125 yrkande 2 och bifaller förslaget om *medelsanvisning* för budgetåret 1982/83.

Enligt vad som anförs i motion 1981/82: 1007 är det inte rimligt att folkhögskolornas fritidsledarutbildning skall stå helt utanför högskolesystemets möjligheter till vidareutbildning. Motionärerna föreslår att en utredning kommer till stånd angående forskningsorganisationen inom fritidssektorn samt förutsättningarna för att *fritidsledarutbildningen* anknyts till forskning i enlighet med vad som har anförts i motionen.

I budgetpropositionen 1979 föreslog regeringen att fritidsledarlinjen och ungdomsledarlinjen skulle upphöra som allmänna utbildningslinjer samt att idrotts- och friluftsledarlinjen inte skulle finnas kvar som lokal utbildningslinje inom statlig och kommunal högskola från budgetåret 1979/80. Utbildningsutskottet tillstyrkte förslaget, vilket också blev riksdagens beslut (prop. 1978/79: 100, UbU 1978/79: 21, rskr 1978/79: 175). Utskottet hade heller ingen erinran mot de riktlinjer för fritidsledarutbildningen inom folkhögskolan som då förordades i budgetpropositionen. Föredragande statsrådet hade bl. a. anfört att utbildningen skulle vara av sådan karaktär att den skulle anses vara jämställd med högskoleutbildning (s. 649). Detta innebär enligt utskottets mening inte att ifrågavarande utbildning är högskoleutbildning och därmed organisatoriskt kan knytas an till högskolans forskarutbildning och forskningsverksamhet. Detta utesluter emellertid inte som utskottet ser det att folkhögskolorna tar egna initiativ till kvalificerade seminarier, bl. a. genom samarbete med universitet och högskolor.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1981/82: 1007.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande medel till högskolan i Östersund avslår motion 1981/82: 2125 yrkande 2,
2. att riksdagen till *Forskningsanknytning av grundläggande högskoleutbildning samt konstnärligt utvecklingsarbete* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 13 650 000 kr.,
3. att riksdagen beträffande fritidsledarutbildningens forskningsanknytning avslår motion 1981/82: 1007.

Stockholm den 29 april 1982

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Hans Nyhage (m), Jörgen Ullenhag (fp), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Sven Johansson (–), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydle (m), Lena Hjelm-Wallén (s), Kerstin Göthberg (c), Ylva Annerstedt (fp), Iris Mårtensson (s), Sigvard Persson (c) och Ing-Marie Hansson (s).

Reservationer

1. Kvaliteten på utbildningen vid linjer med ökat platsantal (punkt 1, mom. 1)

Stig Alemyr, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén, Iris Mårtensson och Ing-Marie Hansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Enligt UHÄ:s" och på s. 5 slutar "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det finns risk att kvaliteten på utbildningen vid linjer med ökat platsantal försämras genom att kompensation för merkostnaden inte ges. Utskottet förutsätter därför att regeringen noga följer utvecklingen vid dessa utbildningslinjer och i proposition med förslag om tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 återkommer med förslag till ytterligare medel om så visar sig erforderligt.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande kvaliteten på utbildningen vid linjer med ökat platsantal med bifall till motion 1981/82: 2135 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Högskoleenheter i Skövde och Halmstad (punkt 1, mom. 4 och 5)

Hans Nyhage, Rune Rydén och Birgitta Rydle (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "I snart" och slutar "genom omprioriteringar" bort ha följande lydelse:

I uppföljningskommitténs direktiv begärs en förutsättningslös prövning av högskolans institutionella organisation samtidigt som den administrativa verksamheten skall förbilligas. Eftersom kommitténs förslag beräknas bli framlagt detta år, borde regeringen ha avvaktat resultatet av kommitténs arbete innan förslag om en utvidgning av högskoleorganisationen läggs fram. Utskottet föreslår därför att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1816 dels avslår förslaget att nu fatta beslut om att inrätta permanenta högskoleenheter i Skövde och Halmstad, dels avslår motion 1981/82: 1823.

dels att utskottets hemställan under 4 och 5 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen beträffande högskoleenhet i Skövde med bifall till motion 1981/82: 1816 i denna del avslår proposition 1981/82: 100 och motion 1981/82: 1823 i denna del,
5. att riksdagen beträffande högskoleenhet i Halmstad med bifall till motion 1981/82: 1816 i denna del avslår proposition 1981/82: 100 och motion 1981/82: 1823 i denna del,

3. Förstatligande av Textilinstitutet i Borås (punkt 5, mom. 11)

Stig Alemyr, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén, Iris Mårtensson och Ing-Marie Hansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar "Utskottet, som" och slutar "motion 1981/82: 1608" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att statsfinansiella skäl inte får hindra förstatligande av Textilinstitutet i Borås. Överföring till staten har också förordats av tekodelegationen och UHÄ och löser även de problem som i budgetpropositionen anges böra lösas genom försök med en gemensam institution för statlig och kommunal verksamhet. Utskottet föreslår därför att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1608 som sin mening ger regeringen till känna att åtgärder bör vidtas för förstatligande av Textilinstitutet och anvisar 3 milj. kr. för ändamålet under ett nytt reservationsanslag benämnt Förstatligande av Textilinstitutet.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. att riksdagen dels beträffande förstatligande av Textilinstitutet i Borås med bifall till motion 1981/82: 1608 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, dels med bifall till motion 1981/82: 1608 yrkande 2 till *Förstatligande av Textilinstitutet* för budgetåret 1982/83 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,

4. Medelsberäkningen under Utbildning för tekniska yrken (punkt 5, mom. 16)

Stig Alemyr, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén, Iris Mårtensson och Ing-Marie Hansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar "Utskottet kan" och slutar "begärda medel" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motion 1981/82: 2133 att medlen till civilingenjörsutbildningen inte får urholkas ytterligare genom förslaget i budgetpropositionen om endast halv ersättning till högskoleenheterna för det utökade antalet nybörjarplatser på civilingenjörslinjerna. De berörda högskoleenheterna måste få full kompensation och riksdagen

bör vid medelsanvisningen anvisa de ytterligare 1 422 000 kr. som föreslås i motion 1981/82: 2135.

Utskottet har inget att erinra mot medelsberäkningarna i övrigt eller mot föreslagna planeringsramar och föreslår att riksdagen fastställer ramarna samt anvisar medel i enlighet med vad utskottet förordat.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 2135 yrkande 1, med anledning av proposition 1981/82: 100 och med avslag på motion 1981/82: 1818 i denna del till *Utbildning för tekniska yrken* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 533 889 000 kr.,

5. Översyn av den tekniska utbildningen inom högskolan (punkt 5, mom. 17)

Stig Alemyr, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén, Iris Mårtensson och Ing-Marie Hansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar "Med anledning" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att en översyn av den tekniska utbildningen inom högskolan är angelägen mot bakgrund av bl. a. behovet av en långsiktig förnyelse av den svenska industrin. Denna översyn bör enligt utskottets mening omfatta bl. a. följande avsnitt: utbildningens struktur, dvs. linjeutbudet i stort inom sektorn för utbildning för tekniska yrken, samordningen mellan teknisk och naturvetenskaplig utbildning, fort- och vidareutbildning av tekniker, såväl civilingenjörer som gymnasieingenjörer och YTH-utbildade, etappavgångar och återkommande utbildning som planeringsmodell samt den tekniska utbildningen relaterad till samhällets och yrkeslivets krav.

Utskottet konstaterar att UHÄ skall svara för den samordnande planeringen av den grundläggande högskoleutbildningen, ta initiativ till utveckling av de allmänna utbildningslinjerna och bedöma behov av nya utbildningslinjer. Detta hindrar inte att en samlad och mer grundläggande översyn av en hel utbildningssektor lämpligen kan ske i annan ordning. Den nuvarande tekniska högskoleutbildningen är i huvudsak flera decennier gammal, samtidigt som den tekniska utvecklingen fortsätter i allt snabbare takt. Mot bakgrund härav bedömer utskottet att en samlad översyn är nödvändig för att få fram en grundläggande struktur för och dimensionering av den tekniska utbildningen i framtiden. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. att riksdagen beträffande översyn av den tekniska utbildningen inom högskolan med bifall till motion 1981/82: 2135 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Lokalisering av grafisk industri-linjen (punkt 5, mom. 2)

Lennart Bladh (s) anför:

Det finns enligt min mening många och tungt vägande skäl för att anordna grafisk industri-linjen i Helsingborg. Där finns redan gymnasial utbildning och arbetsmarknadsutbildning inom det grafiska området och en mycket omfattande, modern och mångsidig grafisk utrustning för denna utbildning. Det finns också en markant koncentration av grafisk industri i nordvästra Skåne. Med tanke på den starka opinionen bland branschens organisationer och leverantörer har jag emellertid accepterat att den nya linjen först anordnas i Stockholm. Jag förutsätter dock att Helsingborg kommer i fråga när linjen skall etableras utanför Stockholmsområdet.

2. Medelsanvisningen under Utbildning för tekniska yrken (punkt 5, mom. 16)

Hans Nyhage, Rune Rydén och Birgitta Rydle (alla m) anför:

En minskning av kapaciteten på läkarlinjen har föreslagits i motion 1981/82: 1818 i syfte att undvika ett framtida överskott på läkare i landet. Genom en sådan åtgärd skulle 1 432 000 kr. kunna frigöras och i stället användas till en välmotiverad kvalitetshöjning av utbildningen inom den tekniska sektorn. Tyvärr har riksdagen den 22 april avslagit förslaget om minskning av kapaciteten på läkarlinjen (UbU 1981/82: 20, rskr 1981/82: 248). Det har därför inte varit möjligt för oss att nu föreslå riksdagen att under anslaget Utbildning för tekniska yrken anvisa 1 432 000 kr. utöver förslaget i budgetpropositionen.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1982